
КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ПРАГМАТИКА

Отримано: 20 червня 2022 р.

Прорецензовано: 30 липня 2022 р.

Прийнято до друку: 15 серпня 2022 р.

e-mail: oksanakozyr27@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-14(82)-17-20

Вовкодав О. Ю. Функціонування абстрактної лексики в англійських художніх текстах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 14(82). С. 17–20.

УДК: 81'373'367.622.14

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1540-3614>

Web of Science Researcher ID: <https://publons.com/researcher/AFG-3211-2022/>

Вовкодав Оксана Юрївна,

асистент кафедри англійської філології,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ФУНКЦІОНУВАННЯ АБСТРАКТНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

Стаття присвячена аналізу використання абстрактної лексики у фрагментах з англійських художніх текстів. Визначено, що текст являє собою «усвідомлену послідовність словесних знаків, які мають властивості зв'язності і цільності, а також властивість невизначеності загального смислу із простої суми значень складників». В залежності від контексту значення абстрактного іменника може варіюватися та позначати то відсторонене значення, то мати більш конкретне значення. Важливим моментом є виокремлення ознак, які впливають на розуміння абстрактної лексичної одиниці. Аналіз фрагментів англійських художніх текстів дає можливість виявити ознаки, які впливають на зміну смислового значення абстрактного іменника. Дослідження зорієнтовано на виокремлення основних значень абстрактних лексем, розглянутих на матеріалі художніх текстів.

Ключові слова: абстрактна лексика, абстрактний іменник, художній текст, значення, конкретне значення.

Oksana Vovkodav,

English philology assistant,

Oles Honchar Dnipro National University

ABSTRACT VOCABULARY FUNCTIONING IN ENGLISH ARTISTIC TEXTS

The article is devoted to the analysis of abstract vocabulary on the basis of fragments from literary texts. The text is defined as "a conscious sequence of verbal signs that have the properties of coherence and integrity, as well as the property of uncertainty of common meaning from the simple sum of the meanings of the components." Abstract vocabulary is predominant in speech in general. Depending on the context, the meaning of an abstract noun can vary and denote a removed meaning or a more specific meaning. An important point is the identification of features that affect the understanding of the abstract lexical unit. Analysis of fragments makes it possible to identify features that affect the change in the semantic meaning of the abstract noun. The research is focused on highlighting the main meanings of abstract tokens, considered on the material of literary texts.

Key words: abstract vocabulary, abstract noun, artistic text, meaning, concrete meaning.

Актуальність теми. На сучасному етапі у всьому світі розвитку науки та техніки розвивається й мова: поповнюється словниковий склад мови новими лексичними одиницями, деякі з них можна назвати неологізмами, серед яких ми можемо виокремити й абстрактні одиниці. Абстрактна лексика охоплює всі сфери життя і життєдіяльності людини, позначаючи ті чи ті поняття. Проте, в залежності від контексту, значення абстрактної лексеми може варіюватися та набувати нового значення.

Метою статті вбачаємо дослідження збереження або зміни словникового значення абстрактних іменників на матеріалі фрагментів з художніх текстів. Важливо проаналізувати функціонування абстрактних лексем на рівні художнього тексту та певних особливостей, що впливають на значення абстрактного іменника.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Складність визначення поняття тексту у сучасному мовознавстві зумовлена низкою причин, з-поміж яких основними є різні авторські підходи до природи (онтології) тексту, властивостей та аналізу тексту. Серед численних, наявних сьогодні, лінгвістичних визначень тексту вибираємо одне з найпоширеніших, де під текстом розуміють «усвідомлену послідовність словесних знаків, які мають властивості зв'язності і цільності, а також властивість невизначеності загального смислу із простої суми значень складників» (Васильєва, 1995: 127).

Як зазначає Н. Валгіна, «переважна більшість авторів, які займаються проблемами тексту, під час врахування факторів реальної комунікації відповідно до сфер спілкування та характеру відображення дійсності спочатку ділять всі тексти на нехудожні та художні. Нехудожні тексти характеризуються установкою на однозначність сприйняття; художні – на неоднозначність» (Валгіна, 2003).

Важливим моментом під час розгляду тексту є виокремлення ознак, які дають змогу відрізнити смисловий текст від випадкового набору речень (або інших одиниць) в тому чи тому акті комунікації. Іншими словами, потрібно визначити ті властивості або параметри, які притаманні власне тексту. А. Папіна у цьому зв'язку вказує, що «важливою текстотвірною категорією є категорія оцінки. Оцінка – це безпосередня чи опосередкована реакція мовця на спостережені, уявні, сприймані органами чуттів ознаки ознак реальних об'єктів» (Папіна, 2002: 267).

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашій роботі ми розглядаємо фрагменти текстів, що складають окремий під корпус текстів Британського національного корпусу, в якому основна увага наша спрямована на функціонування абстрактних лексичних одиниць на рівні тексту (British national corpus).

Ми вибрали й проаналізували низку фрагментів з текстів художнього стилю. Фрагменти відібрано з Національного корпусу англійської мови (Васильєва, 1995: 127). Підтвердженням актуальності є вживання цього прошарку лексики в текстах різних стилів: художніх, науково-технічних, масмедійних та інших. Проаналізувавши близько 14 фрагментів текстів, помітили, що функціонування абстрактної лексики не є однозначним та залежить від контексту.

Методом порівняльного аналізу словникової дефініції та контексту з абстрактним словом проведемо спостереження за зміною особливостей значення іменника. Розглянемо обставини, за яких лексема має конкретне значення, а де відсторонене. Зазначимо, що ми беремо до уваги абстрактну лексику, яка висвітлює різні спектри світосприйняття людиною.

У наведених нижче текстових фрагментах значення абстрактних лексичних одиниць варіюється залежно від контексту. Лексична одиниця *banishment* – вигнання в тлумачному словникові Oxford Advanced Learner's Dictionary (Oxford Advanced Learner's Dictionary) трактується: *the punishment of being sent away from a place, especially from a country*. Таке значення слова *banishment* вербалізовано у творах «Високі ельфи» Е. Чемберса і «Фальшива війна Віллоубі» В. Фокса.

High Mages are wonderful in defence and against daemons. If you suspect you will be facing a greater daemon spare no effort to acquire the banishment spell. If you decide to take advantage of the the High Mage's ability to choose spells from any of the Colleges of Magic try and limit your choice to spells of one or two colleges (Е. Чемберс, 1993) (British national corpus).

Coo, that's an icy wind! Charles agreed with his sergeant that it was. It seemed such an impossible feat to make the best of a bad deal that he made no attempt at it. Pity my banishment should coincide with the onset of winter. The Sergeant continued to complain through chattering teeth. A desert, that's what it is – a desert o' railway tracks. He stuffed his hands deep into his greatcoat pockets and looked more miserable than ever (В. Фокс, 1991) (British national corpus). За змістом ми розуміємо, що значення слова стосується міри покарання.

Абстрактний іменник *blossom-цвітіння* з поясненням: *a flower or a mass of flowers, especially on a fruit tree or bush*. З'ясуємо ідентичність значення абстрактної лексеми згідно контексту текстових фрагментів творів Дж. Стіл «Захід Богемії», Ф. Купер «Джей любить Люсі» і «Сини небес» Т. Стронга.

There was a rose garden to wander around, though as yet no sign of blossom but an indication from the many rose bushes that at some time there would be a most beautiful display. The May blossom was out, however, and there was green everywhere, in lawns and trees, and in shrubs and bushes, together with purple pansies and statues, while in the background birds sang (Дж. Стіл, 1993) (British national corpus).

Now she was near the Lucy exit. And the lights were green. Jay took such things as an omen. If there was cherry blossom in Lucy's street, she'd show her treasure! At least that was a decision. She stopped at an off-licence and recklessly bought pink champagne. If her love – letter was the Titanic, let it go down glorious, awash with roses, evening dress and a decadent late-night piano playing' (Ф. Купер, 1991) (British national corpus).

He was tolerant, too, of his daughter's passion for the latest Western fashions. Only if the dresses became too tight or too short would he make a gently reproving comment. That night had been particularly joyous, because Ashi felt that at last her family was allowing her to blossom fully into womanhood. The jokes between her father, mother and older brother had been adult, almost risqu; she had been allowed several glasses of champagne without a reproachful look, and her rather revealing dcolletage had passed without comment (Т. Стронг, 1990) (Oxford Advanced Learner's Dictionary). В запропонованих фрагментах бачимо, що лексема *blossom* конкретизується відносно до контексту, а саме залежить від підмета або додатка. В перших двох випадках наявні прямі значення абстрактного іменника, а в останньому переносне, описуючи дівчину, яка набуває нових якостей за певних обставин.

Візьмемо фрагменти з творів Памели Хілл «Приходить темна зірка» («A dark star passing», 1990) та Найджела Вільямса «They came from SW19», 1992: «It was creditable in the circumstances, but less than Paul had hoped. Ironically, now, he could have supported his mother. The Fellowship on which he had set his heart was not available, but his professor, who knew the circumstances, recommended him for a lectureship at London University College» та «She and Hannah Dooley left the First Spiritualist and founded a Household Church. They've called it the Fellowship of Christian Spiritualists of 24 Stranraer Gardens, and they have a lot of fun, singing and dancing and playing the tambourine in the back room downstairs» (British national corpus).

Тлумачний словник англійської мови Oxford Advanced Learner's Dictionary абстрактний іменник «*fellowship*» тлумачить так: *a feeling of friendship between people who do things together or share an interest* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). В першому фрагменті значення абстрактного іменника *fellowship* розуміємо як матеріальну цінність, яка є важливою складовою для благополуччя людини, тобто можемо трактувати як «*партнерство*». В іншому прикладі абстрактний іменник набуває значення «*спільнота*». В обох випадках іменник має спільне значення, а саме: спільна діяльність людей, об'єднаних за інтересами.

Розглянемо фрагменти творів Габрієля Йосиповича «Велике скло» («The big glass», 1991): «*Romanticism, he wrote, not a wet Romanticism. Wet R as (half-hearted) belief that energy equals salvation, he wrote. There is no answer, he wrote, because there is no question*» та П. Палсфорд «Привид Лі» (Lee's ghost, 1990): «*I remember good learning and running gags and reasonable ambition. I remember a certain belief in the unchangeability of certain things. And when God took those things away from me?*» (British national corpus). В обох випадках абстрактний іменник *belief* отожднюється зі сподіваннями, очікування на краще, таке визначення нам подає і тлумачний словник англійської мови Oxford Advanced Learner's Dictionary: *a strong feeling that something/somebody exists or is true; confidence that something/somebody is good or right* (Oxford Advanced Learner's Dictionary).

Йдучи далі, пропонуємо розглянути такий абстрактний іменник: **authority – влада, повноваження**. В творі Тіма Гільда «Класичний англійський злочин» («A classic English crime, 1990»): *Whether it distracted everyone else long enough to slip five drops of something into Mrs Iverson's coffee, I wouldn't know, Inspector. But we would, Mr Tyler. You see, Mrs Iverson never drank coffee. And we have it on the authority of those sitting near her that she did not drink it that evening. He coughed. If I may say so your sister was particularly emphatic on the point* (British national corpus). В цьому фрагменті абстрактний іменник набуває значення: **довіра, влада, повноваження**. У фрагменті з твору Сари Мейтленд «Триразова таблиця» (Three time table, 1990): *If there were games to be played or work to be done or stories to be read it was always to Rachel that she would turn; Rachel who went out and came in when she said she would and said «yes» or «no», not from whim or temper, but with authority. Rachel was as safe as a rock* (British national corpus) іменник розуміємо як той, що уповноважує людину бути сильною, могутньою, а саме: **влада**. В тлумачному словнику англійської мови Oxford Advanced Learner's Dictionary знаходимо таке пояснення: *the power to give orders to people* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Значення абстрактного іменника **authority** в обох фрагментах художніх текстів збігається із словниковою дефініцією.

В наступних фрагментах розглянемо контекстне значення такого абстрактного іменника: **avowal – визнання**. Пропонуємо до розгляду фрагменти з художніх творів Івана Ватсона «Інквізитор» («Inquisitor», 1993): *I could never scorn you, whatever happened. «Did the dwarf blush at this avowal?» I request permission, nevertheless, repeated Meh'Lindi, still poker-faced [195]* та Юліана Барнса «Папуга Флобера» («Flaubert's parrot», 1985): *Flaubert might have made a similar avowal – I leave two children, Bouvard and Puchet – because his only child, the niece who became a daughter, had departed into disapproving adulthood* (British national corpus). Тлумачний словник англійської мови Oxford Advanced Learner's Dictionary подає наступне пояснення: *the act of saying clearly and often publicly what your opinion is, what you think is true, etc.* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). На обраних нами фрагментах творів спостерігаємо варіативність значення відносно контексту та прямої дефініції з тлумачного словника. В контексті іменник набуває значення **«визнання»**, хоча за словниковим тлумаченням лексема розуміється як **«правдиве ствердження, розголошення»**.

Абстрактний іменник **anxiety** тлумачний словник пояснює як відчуття схвилюваності, неспокою: *the state of feeling nervous or worried that something bad is going to happen* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Беремо до розгляду фрагмент з твору Бетт Хауелл «Дні кульбаби» («Dandelion days», 1991): *He's been sat there all day like a stuffed dummy, then he suddenly comes to life, grabs the dinner and runs off with it trailing between his legs, tripping and stumbling over it in his anxiety to have it all to himself. And birds are not much better* (British national corpus), де абстрактний іменник набуває значення **тривоги**. Дерек Кліффорд в своєму творі «Лісова справа» («The affair of the forest», 1983) теж використовує цей абстрактний іменник: *The thin man almost danced with anxiety and tried to get in Michael's way. «You are in a state!» said Crane. «It's mine. I found it,» the thin man almost shrieked* (British national corpus). Тож, текстове значення, і словникова дефініція збігаються повністю, по-якоючии неспокій та тривогу.

Коли ми маємо судження з певного питання, зазвичай називаємо це **opinion – думка**, тож і тлумачний словник англійської мови подає нам відповідну дефініцію: *your feelings or thoughts about somebody/something, rather than a fact* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Але розглянемо чи впливає контекст на значення цієї абстрами, беручи до уваги фрагмент твору Тіма Гільда «Класичний англійський злочин» («A classic English crime», 1990): *«He said he could see I was a young man with all his wits about him.» Ethel's silent opinion was that Thomas's strong point lay very much lower down than his brain.»* та Семюеля Річардсона «Памела, або Реформа граблів» («Pamela, or, The reform of a rake», 1987): *«BELVILLE: It is still my opinion that if I had not discovered the parson as I did, you might have gone to a length that would have put your present situation out of both our powers.»* (British national corpus). Беручи до уваги дефініцію та приклади текстових фрагментів, можемо стверджувати, що значення єдине і не набуває іншого за будь-якого контексту уналежнюємо тільки до значення **«думка, точка зору»**.

Наступним прикладом для аналізу обираємо абстрактний іменник **obsession – одержимість** з таким словниковим тлумаченням: *the state in which a person's mind is completely filled with thoughts of one particular thing or person in a way that is not reasonable or normal* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Далі беремо до уваги фрагмент з твору Джилліан Кросс («On the edge», 1989): *«He was obsessed. Then she remembered, with grudging fairness, that it was an obsession of her own that had brought her down there. Keith must be as bored with the Hare-woman and her family as she with Harriet Shakespeare»* (British national corpus). З твору Еллен Галфорд «Дамба і диббук» («The dyke & the dybbuk», 1993) такий: *She juts her chin towards Riva, with a brief pause to assure herself that the sleeper's still breathing. Well, let me tell you, you know nothing – zero – zilch – gornisht mit gornisht -- when it comes to real obsession. В обох прикладах іменник має значення нав'язливої ідеї, одержимості.*

Продовжуємо наш контекстуальний аналіз значень абстрактних іменників та обираємо таке слово **glee – радість** з наступною дефініцією тлумачного словника англійської мови Oxford Advanced Learner's Dictionary: *a feeling of happiness, usually because something good has happened to you, or something bad has happened to somebody else* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). З Британського національного корпусу виокремлюємо фрагменти творів Мері Френсіс Хендрі «Пошуки дитини» («Quest for a babe», 1990) та Девіда Лоджа «Фотолюбителі» («The picturegoers», 1993):

- 1) Her brothers and sisters, sisters-in-law, all the clan dodged the ricocheting missiles, clustered in the corners, watched with appalled **glee**;
- 2) There was only one place left to her. Mrs Mallory stepped out of the doctor's into the sunlight and bounded down the hill, scarcely able to contain her **glee**. Отже, на прикладі цих фрагментів розуміємо пряме значення цього іменника: **радість** за хороших та поганих обставин.

Ми розглянемо ще один приклад абстрактного іменника – **fondness – ніжність, любов**: *a feeling of love or liking for somebody, especially somebody you have known for a long time* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Оберемо такі фрагменти для спостереження значення цього іменника:

В творі Памели Поуп «Багати проходять повз» («The rich pass by», 1990): *What consternation it would cause him if he were to find out. «Nahum, dear,» said Elizabeth Bradford, «we're all used to your fondness for parting us from our wealth, but may we ask what prompted you to choose the Foundling Hospital this year?»* (British national corpus) абстрактний іменник набуває значення

«**прихильності, переваги**». Звернемо увагу на фрагмент з твору Саллі Хейвуд «Замок бажання» («Castle of desire»): *Trust him to turn up on skis! He spoke with a fondness that was quickly stifled. They watched in silence until he came closer, then, as he swooped between the grey walls of the drawbridge and came clattering into the courtyard over cobblestones that were now covered only by a thin film of slush, Marc deliberately removed his arm from around her waist* (British national corpus). В цьому фрагменті розуміємо значення іменника як «**любов, навіть ввічливість**». Беручи до уваги все вище зазначене, можемо стверджувати, що значення варіюється деяким чином за умови певного контексту, але ж не втрачає повністю свого первинного трактування.

Звертаємо увагу на значення такого абстрактного іменника: **deception – обман**, якому в тлумачному словникові англійської мови відповідає така дефініція: *the act of deliberately making somebody believe something that is not true* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). Проте, цікаво простежити за контекстуальним значенням іменника, тому пропонуємо такі фрагменти текстів:

1) Рут Ренделл «Найкраща людина, щоб померти» («The best man to die», 1981): *«Jerome Fanshawe had been an affluent stockbroker. It might be that this girl was a con woman and he and Camb the first victims of a colossal deception»* (British national corpus);

2) Лора Мартін «Сад бажання» («A garden of desire», 1993): *«A problem? Was he still playing some kind of macabre joke? Did he really expect her to smile now and fall in with his plans, treat all this deception as no more than an unusual diversion?»* (British national corpus).

Абстрактна лексема **eternity – вічність** в тлумачному словникові англійської мови має таке пояснення: *time without end, especially life continuing without end after death* (Oxford Advanced Learner's Dictionary).

З вічністю ототожнюється цей іменник і в творі Діка Френсіса «Ризиковане підприємство» («Longshot», 1990): *I felt cold. I didn't exactly try to imagine what was happening in my body. Lying still was anyway easier than moving. I would slide unmoving into eternity. The man with a gun could wait for ever, but I would be gone. I would cheat him that way. That's delirium, I thought. Nothing happened in the clearing* (British national corpus). Те ж саме значення спостерігаємо і у фрагменті з твору Тома Стоппарда «Розенкранц і Гільденштерн мертві» («Rosencrantz and Guildenstern are dead», 1986): *You'd only get depressed. (Pause.) Eternity is a terrible thought. I mean, where's it going to end? (Pause, then brightly.) Two early Christians chanced to meet in Heaven. "Saul of Tarsus yet!" cried one* (British national corpus).

Свобода «**liberty**» в нашому розумінні ототожнюється з вільним правом вибору, волею в широкому розумінні цього слова. Словникова дефініція з тлумачного словника Oxford Advanced Learner's Dictionary є такою: *freedom to live as you choose without too many limits from government or authority* (Oxford Advanced Learner's Dictionary). У творі Девіда Крейга «Король Камерон» («King Cameron», 1991) іменник **liberty** має значення «**вільного вибору, навіть сили волі**»: *«But if we are free citizens» – he paused on the word, feeling it alien but unable to think of another – «if we are not slaves, we must have liberty to say «No», we have no dispute with France – we have business here at home which matters more than anything else on earth – we will not learn to play with swords, or blow out brains with bullets»* (British national corpus). У наступному фрагменті з твору Алістер Маклін «Санторіні» («Santorini», 1987) бачимо, що абстрактна лексема **liberty** набуває значення «**волі**».

Висновки. Спираючись на словникове пояснення та текстове втілення, можемо дійти висновку, що за певного контексту іменник може мати деяке відсторонене значення, але при тому, не втрачаючи свого первинного. Досліджуючи значення абстрактного іменника на рівні тексту це дасть змогу виявити певні ознаки, за яких іменник набуває значення, відмінного від словникового.

Література:

1. British national corpus. URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/>
2. Oxford Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
3. Валгина Н. С. Теория текста. Москва, 2003. 173 с.
4. Васильева Н. В., Виноградов В. А. Краткий словарь лингвистических терминов : Краткий словарь лингвистических терминов. Москва, 1995.
5. Папина А. Ф. Текст: его единицы и глобальные категории. Москва, 2002. 368 с.

References:

1. British national corpus URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/>
2. Oxford Advanced Learner's Dictionary URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
3. Valgina N.S. (2003). Teoriya teksta [Text theory]. M.: Logos [in Russian].
4. Vasileva N.V., Vinogradov V.A. (1995). Kratkiy slovar lingvisticheskikh terminov : Kratkiy slovar lingvisticheskikh terminov [Concise Dictionary of Linguistic Terms : Concise Dictionary of Linguistic Terms]. Moscow. [in Russian].
5. Papina A.F. (2002). Tekst: ego edinitsy i globalnyie kategorii [Text: its units and global categories]. Moscow: EditorialURSS [in Russian].